

Malý kluk a velká válka

1946, po válce

„Strejdo, všechno je tu vážně opuštěný! Jen škopík a pár věcí!“ volám na strýčka.

„Čemu se divíš, Vlád'o, vždyť jsem ti říkal, že domy budou prázdné, jako bez života...“

Strýček je zase v uniformě, je štábní kapitán na hranicích. Hlídá klid. Už se nemusí bát Němců. Prý ale někoho jiného. Tuším, že myslí komunisty...Nemá je rád.

„Uvidíme,“ říká často...

Když se napije, slyším: „V jejich krvi se budu po kolena brodit!“

To mě až trochu děsí...

1944, válka

„Dáme závod?“

„Jasný,“ odpoví Tonda, „připravit na start!“

„Kluci, večeře!“ volá z kuchyně maminka.

Zastaví nás zrovna v tu chvíli, když začínám vítězit nad mým kamarádem Tondou.

Neochotně se dopotácíme do kuchyně a maminka začne dávat talíře na stůl. Je nás hodně. Pomodlíme se. Tatínek si pak otevře Lidový deník a čte. Jsou prý cenzurované, to ale úplně nevím, co znamená. Tatínek se vždy naštve, když vidí, co tam píšou: „Žvásty, samé žvásty...!“ Tak to bude asi ono...

Noviny jsou pro nás jediný zdroj toho, co se děje, rozhlas u nás ve vesnici mají jen dvě chalupy.

Chodím do obecné školy pár kilometrů, ve dřevácích to nejde tak snadno. Učíme se hodně německy, už od první třídy. Pan řídící nám přinese na hodinu němčiny pár věcí na talířku a německy opakujeme, jak se to říká. O českých dějinách nic, to se prý teď nesmí, ach jo...

1943, strýc a odboj

Dnes nás přijde navštívit i strýček. Je to mamčin bratr. Než přijde, tatínek mi pošeptá, jestli by dnes Tonda nemohl odejít dřív a tváří se při tom vážně, až mám husí kůži...Poslechnu a s Tondou se rozloučím. Když dorazí strýček, přinese něco na zub. Kde to jen bere? Dlouho si s tím ale hlavu nelámu.

S tatínkem se zavřou ve vedlejší světnici a nikdo tam nesmí jít. Poslouchám přes dveře.

„udávací anonymy?... tajné vzkazy...co to chtějí udělat? Dávej si pozor...dobrá, jsme domluveni...“

Jsem asi moc hloupý, ničemu nerozumím. Víím jen, že strýc dělá menší podvody. Snaží se, aby se lidem žilo i v době války dobře. Ale copak se tatínkovi bude žít líp, když jeho i nás vystavuje nebezpečí? Sice se v tom moc nevyznám, ale jedno víím jistě, bojím se. V každých novinách je napsáno: „Pamatuj, že poslouchání zahraničního rozhlasu je zakázáno a trestá se smrtí, neuposlechnutí příkazu či zákazu, nedovolené to a to se trestá.... Nevím, jak si to mám přebrat. Buď je to můj odvážný strýc, který se ničeho nebojí, vždyť je to bývalý financ, který kvůli Němcům musel sundat uniformu, nebo člověk, který vystavuje svoji rodinu nebezpečí. Asi obojí.

Když jsem si hrál s kamarády na vojáky, vždy jsem se chtěl pochlubit, že strýček nemá Němce rád a že jim velmi škodí ve prospěch Čechů. Pak jsem si ale vzpomněl na to, co mi strýček s maminkou řekli: „Když se někdo něco dozví, zavážou nám oči a zastřelí nás všechny!“

„Zeptej se strýce, ten ti to vysvětlí!“

„Strýčku, proč se nemůžu klukům pochlubit, kdo jsi?“

„Nevíš, kdo jsem.“

„Ale ano, vím, jsi můj skvělý strýček, který se ničeho nebojí a pomáhá. Jednou jsem tě viděl, jak jsi řekl, že sousedi mají půlmetrákové prase, ale ono vážilo celý metr. Já to poznám, tatínek přece kupuje prasata!“

„Dost, Vladimíre. Nemůžeš to říct, protože by nás všechny postavili ke zdi a zastřelili. Náckové si s tím nedělají hlavu. Zabijou celou rodinu – děti, ženy... A jediný, kdo by za to mohl, jsi ty, ale to ty nechápeš, jsi na to ještě moc malý. Ale tohle nechceš, ne?“

„Ne, nechci, strýčku,“

„Tak pomlč před ostatními a vše bude dobré...“

Ale proč na mě byl tak ošklivý, když jsem ho chtěl jen vychválit? Asi jsem to opravdu nechápal, ale už vím, že svěřit někomu toto tajemství by znamenalo odsoudit se ke smrti a čekat na výstřel se zavázanýma očima, brr.

1942, pole

„Musíš to svázat takhle a po každých osmi metrech je dávat od sebe,“ vysvětluje mi tatínek, jak vázat snopy. Je velké vedro a práce je velmi obtížná, ale nechci ukázat slabost. Poslušně přikývnu a napnu všechny svaly, abych unesl dva snopy najednou. Trochu zafouká a ve vzduchu je cítit vůně uschlé trávy a strniště. Krajina jakoby se poddávala lidem. Nebo spíš bojuje? Lidé kosí obilí a svazují je stejně jako já. Svázal nás taky někdo? Stejně jako dřevo se musí zpracovat, jinak ztrouchniví, tak pole zůstane ladem, když se neobdělá. Stébla se ohýbají po každém zafoukání, ale vždy se zas narovnají. Připomínají mi mě, vlastně i tatínka, maminku...

V období žní je u nás hodně práce, pracujeme všichni sourozenci. Musíme odevzdat určitou část Němcům. Jen tak tak to každý rok vyjde. Když odevzdáme málo obilí, musíme dodávky doplnit dobyt看kem. Kdybychom nenaplnili množství odevzdávaných potravin, mohli by nás potrestat. Už se tak stalo mnohokrát. Sousedi přišli o všechno – nepřiznali, co měli. Za sousedovu lež ho Němci zavřeli, a když se vrátil, říkala maminka, že měl už podlomené zdraví

a brzy zemřel. Jeho dcera Anička, moje kamarádka, zůstala jen s maminkou. Je mi jí líto. Je to nespravedlivé...

Maminka se bojí i vejce navíc nám uvařit, co kdyby to náš kočí prozradil, není z rodiny...

1938, mobilizace

„Je čas,“ maminka s uplakanýma očima se vrhne tatínkovi kolem krku. Nádraží je přeplněné loučícími se rodinami. Nikdo neví, kdy se vrátí, může to být za pár dní nebo za pár let.

„Tati, kdy se vrátíš“? Zeptám se se slzami na krajíčku.

„Brzy synu, brzy, až jim ukážeme!“

Nastoupí do vlaku a ještě nám zamává. Při cestě domů se maminka modlí. Brečím, protože maminka taky brečí.

Tatínek se vrátil už za tři dny domů. Maminka byla tak šťastná a já taky! Nechtěl bych být bez tatínka. Mám ho moc rád.

Ale neukázali jsme jim nic, tak to alespoň tatínek zklamaně řekl, když se vrátil...

Svět je divný – co teď bude?